

Datum: 2 juli 2024

Zaaknummer: 1351336

Portefeuillehouder: Fred van Nistelrooij

Contactpersoon: Johan van der Heijden, teammanager Ruimtelijke Ontwikkeling

Onderwerp

Beheerplan Sparrenrijk 2024-2033

Aanleiding

In 2023 is er op basis van het voorgaande beheerplan en nieuwe inzichten een concept beheerplan Sparrenrijk 2024-2033 opgesteld. Het concept-beheerplan is in juli 2023 gepresenteerd tijdens een informatieavond aan inwoners. Dit gaf aanleiding tot enige consternatie over beoogde beheermaatregelen met opinie-artikelen, ingezonden brieven, reacties en raadsvragen. Naar aanleiding hiervan zijn in het najaar van 2023 de geplande beheerswerkzaamheden opgeschort.

Inmiddels zijn alle binnengekomen reacties beantwoord en is het Beheerplan Sparrenrijk 2024-2032 met aanpassingen vastgesteld door het College.

Het beheerplan is een relatief technisch document, u vindt hieronder een samenvatting op hoofdlijnen van het beheerplan met enkele kaarten, waarop geplande aanpassingen of beheer zichtbaar zijn.

In de bijlagen treft u tevens het volledige Beheerplan Sparrenrijk 2024-2032 (bijlage 1), de beantwoording van de reacties, die op het concept-beheerplan zijn binnen gekomen (bijlage 2), alsmede de beantwoording van de Artikel 37 vragen die door Combinatie 95 op 4-9-2023 zijn gesteld (bijlage 3).

Inhoud

Beheerplan Sparrenrijk 2024-2032 (samenvatting)

Een nieuw beheerplan voor Sparrenrijk is noodzakelijk, omdat het oude al enige tijd is verlopen. Het natuurdoeltype van de bossen in Sparrenrijk is aangepast van bos met productie naar natuurbos, wat een ander beheer vraagt. Daarnaast moeten we gaan inspelen op de gevolgen van klimaatverandering. We zien het klimaat veranderen, maar weten natuurlijk niet zeker hoe het klimaat er in de toekomst precies uit gaat zien. Maar doordat bomen en bossen zich heel traag ontwikkelen, kunnen we niet wachten tot het zover is. Niet als we de risico's willen beperken. Hierbij kunnen we slechts op twee zaken inzetten; zorgen dat het bos zo vitaal mogelijk is én zorgen dat de (bio)diversiteit zo groot mogelijk is. Een bos op een gezonde groeiplaats met vitale bomen is in staat weerstand te bieden aan (klimaat)stress en bos met een hoge diversiteit kan zich hieraan het beste aanpassen.

Dit weerspiegelt zich ook in de visie, die we voor Sparrenrijk hebben opgesteld;

“Er wordt gestuurd op een duurzame instandhouding van de bos- en natuurterreinen met behulp van natuurvolgend bosbeheer waarbij het behouden en verhogen van natuurwaarde en biodiversiteit zoveel mogelijk samen moet gaan met extensieve recreatievormen, tegen een aanvaardbaar kostenniveau.”

Gebiedskenmerken

Sparrenrijk is een circa 52 hectare groot bosgebied in het noorden van de gemeente Boxtel (kaart 1). De huidige soortensamenstelling in de boomlaag bestaat hoofdzakelijk uit grove den met enkele percelen met inlandse eik en douglas. In kleine hoeveelheden (vaak geconcentreerd) komen ook de volgende boomsoorten voor: Amerikaanse eik, berk, beuk, fijnspar, Japanse lariks, sitka spar, tsuga, weymoutden, Corsicaanse den en Oostenrijkse den.

In met name de percelen met grove den komt een struiklaag voor. In de enkele loofhoutpercelen is een grote variatie in de bedekkingsgraad en soortensamenstelling van de kruid- en struiklaag. Er komt veel staand en liggend dood hout met een diameter dikker dan 30 centimeter voor. Kenmerkend voor het bos zijn de vele rabatten en afwateringgreppels.

De lanen in Sparrenrijk hebben een grote impact op de beleving van het gebied. Daarbij hebben enkele lanen waarde als cultuurhistorisch lijn, die het verkavelingsbeeld van het voormalig landgoed nog bevestigt. De aanwezige lanen bestaan grotendeels uit beuk en Amerikaanse eik. Sommige lanen verkeren in zeer goede staat (weinig uitval, goede vitaliteit van de bomen), maar er zijn echter ook lanen waarvan de huidige staat een minder goed beeld laat zien.

Sparrenrijk is opengesteld op wegen en paden, ongeveer 8 kilometer in totaal, van zonsopkomst tot zonsondergang. Fietsen is slechts toegestaan op het fietspad langs de oostzijde van het gebied (Vekemans van Lieshoutlaan).

Beleid

Het provinciale en gemeentelijke beleid met betrekking tot Sparrenrijk is vooral gericht op het in stand houden van de natuur en het bos in het gebied, alsmede op het behoud van de cultuurhistorische waarden met de kenmerkende ontstaansgeschiedenis en samenhang van de ontginningslandgoederen.

Streefbeeld

Het streefbeeld voor het bos in Sparrenrijk is een gemengd bos met een kleinschalige bosstructuur. Inheemse loofbomen zoals inlandse eik, berk en beuk hebben een groot aandeel in de soortensamenstelling. Op de lange termijn krijgen inheemse schaduwboomsoorten en struiken, zoals linde, haagbeuk, gewone esdoorn, veldesdoorn, zoete kers, hazelaar en Europese vogelkers een hoger aandeel in de soortensamenstelling. Daarnaast wordt gestreefd naar het terugdringen van de verdroging.

Twee zones

Binnen Sparrenrijk komen twee zones: bos met accent op natuur en bos met recreatief medegebruik (kaart 1). In het bos met accent op natuur wordt ingezet op het zo veel als mogelijk laten ontstaan van natuurlijke processen. Dit valt samen met het aanwijzen van een habitatnetwerk, bestaande uit bosrefugia (natuurkernen), habitatboomgroepen en habitatbomen. In dit habitatnetwerk wordt niet meer ingegrepen. In het bos met accent op recreatie wordt bij het natuurlijk beheren van het bos meer rekening gehouden met recreatie.

Paden

In het noordelijk deel met accent natuur worden enkele paden afgesloten, waardoor grotere aaneengesloten bospercelen ontstaan (kaart 2). Hiermee ontstaat meer rust voor voorkomende fauna en is er in deze gebieden meer ruimte voor natuurlijke processen. Deze paden mogen opgaan in het omliggende bos en in een enkel geval zal dit proces versneld worden door het betreffende pad open te frezen en in te planten. Alle overige paden (ruim 6 kilometer) blijven toegankelijk en zullen indien het een laanbeeld betreft als zodanig beheerd worden. Er worden geen nieuwe paden gecreëerd.

Beheer

Ten behoeve van verhogen biodiversiteit en weerbaarheid tegen klimaatverandering worden meerdere bospercelen (zie kaart 3) omgevormd van een bos met één of enkele soorten naar meer (bio)divers bos. Dit wordt gedaan door verspreid in een perceel kleine opening te creëren door kap van bomen. De kap wordt gevolgd door de aanplant van ruim 5200 inheemse boom- en struiksoorten. De aanplant van deze inheemse schaduwboomsoorten en struiken heeft meerdere doelen.

Naast het verhogen van de (bio)diversiteit en hiermee de verhoogde weerbaarheid tegen klimaatverandering leveren deze soorten een belangrijke bijdrage aan verbetering van de bodem. De veelal makkelijk verteerbare bladeren zorgen namelijk voor een verbetering van de strooisellaag, herstel van de zogenaamde nutriëntenpomp en hiermee samenhangend ook de waterhuishouding, omdat de bodem meer en langer water vast zal houden.

Het betreft daarnaast schaduwsoorten, die concurrentie aankunnen met ongewenste exoten zoals Amerikaanse eik en hiermee indirect verspreiding van deze soort helpen terugdringen.

De laatste overgebleven hoge concentratie van Amerikaanse eiken in de veel besproken laan worden niet als eenmalige ingreep verwijderd. Het laanbeeld van dit pad zal echter niet meer als zodanig beheerd gaan worden ivm de hoge kosten van de relatief slechte kronen. Dit betekent dat het pad vanwege de veiligheid zal worden afgesloten voor het publiek.

Op termijn blijft de doelstelling om het aandeel Amerikaanse eik beheersbaar te houden. Dit kan door selectief een of enkele bomen te ringen en of om te duwen, gevolgd door aanplant van eerder genoemde inheemse schaduwsoorten. Dit is de basis van **Ecosystem Resilience Approach (ERA)**-beheer; met beheersmaatregelen het bestaande ecosysteem zodanig versterken, dat exoten of ongewenste soorten niet meer (of in ieder geval minder) domineren.

In een natuurlijk bos is een aanzienlijke hoeveelheid staand en liggend dood hout aanwezig. In het relatief jonge Nederlandse bos is het aandeel dood hout over het algemeen laag. Om deze te verhogen, worden in verschillende percelen periodiek bomen geringd, omgeduwd of gekapt, bij voorkeur door middel van het ringen van uitheemse boomsoorten of naaldboomsoorten. Deze maatregel wordt gecombineerd met de eerder genoemde dunningen ter verhoging van de biodiversiteit in de bospercelen.

In het kader van maatregelen tegen verdroging loopt sinds enkele jaren een hydrologisch onderzoek naar de huidige grondwaterstanden. De resultaten hiervan worden in een later stadium gebruikt om na te gaan welke hydrologische maatregelen genomen kunnen worden om water langer in het gebied vast te kunnen houden.

Monitoring

Om te kunnen bepalen of de doelen die in dit beheerplan zijn opgesteld zijn behaald of uitgevoerd, vindt monitoring en evaluatie plaats. Daarnaast kan met de monitoring worden bepaald wat het effect van de beheermaatregelen is geweest. Op basis van deze evaluatie kan het beleid en beheer, indien nodig, worden bijgesteld.

Impact

De beoogde beheermaatregelen zullen voor de regelmatige bezoeker van Sparrenrijk niet ongemerkt voorbij gaan. In het meerendeel van de bospercelen worden bomen gekapt gevolgd door herplant. We ontkomen er ook niet aan, dat een deel van deze werkzaamheden machinaal uitgevoerd moet worden. Deze verstoring is echter kortstondig en het bos zal hiervan snel herstellen. De dunningen vinden verspreid plaats in de verschillende bospercelen en zijn in sommige gevallen zelfs nauwelijks waarneembaar vanaf de paden.

In Sparrenrijk is in de huidige situatie een kleine 8 kilometer aan paden aanwezig, bestaande olfantenpaadjes niet meegerekend. In het noordelijk deel worden 7 paden (deels) afgesloten. De huidige bewegwijzerde wandelroute door Sparrenrijk wordt verlegd maar er blijven voldoende paden over om op te wandelen, ook rondom het noordelijk deel.

Vervolg

Komende najaar starten de beheerwerkzaamheden in diverse percelen. De hiervoor in 2020 aangevraagde subsidie stelt namelijk als voorwaarde dat de werkzaamheden voor 1-1-2025 zijn uitgevoerd. In de loop van 2025 zullen eerder genoemde paden worden afgesloten en de bestaande wandelroutes aangepast.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Boxtel,

V.C. Fijneman
secretaris

R.S. van Meygaarden
burgemeester

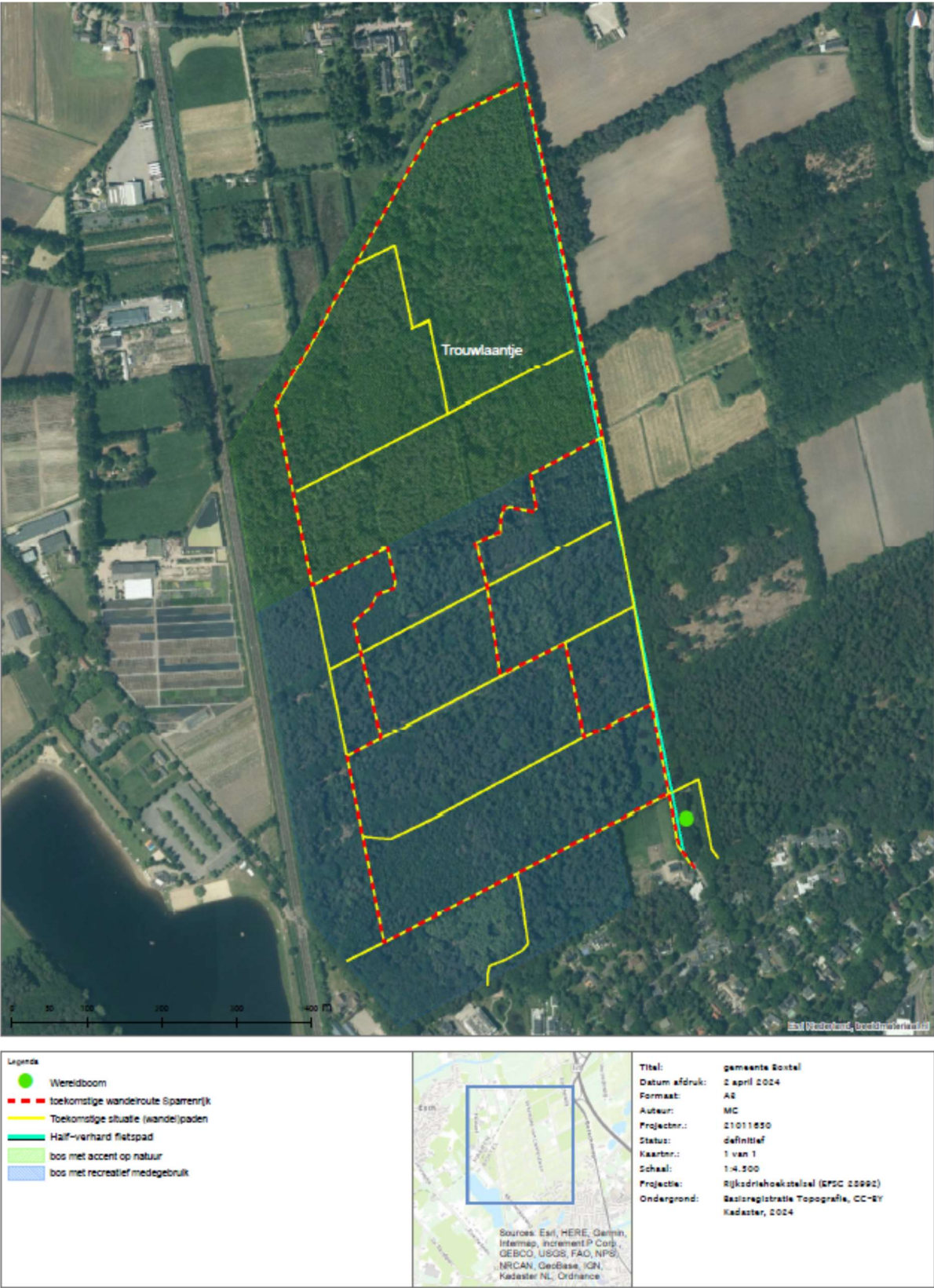
Bijlagen

Bijlage 1 Beheerplan Sparrenrijk 2024 – 2033

Bijlage 2 Beantwoording binnengekomen reacties

Bijlage 3 Beantwoording art. 37 vragen n.a.v. concept-Beheerplan Sparrenrijk 2023-2032

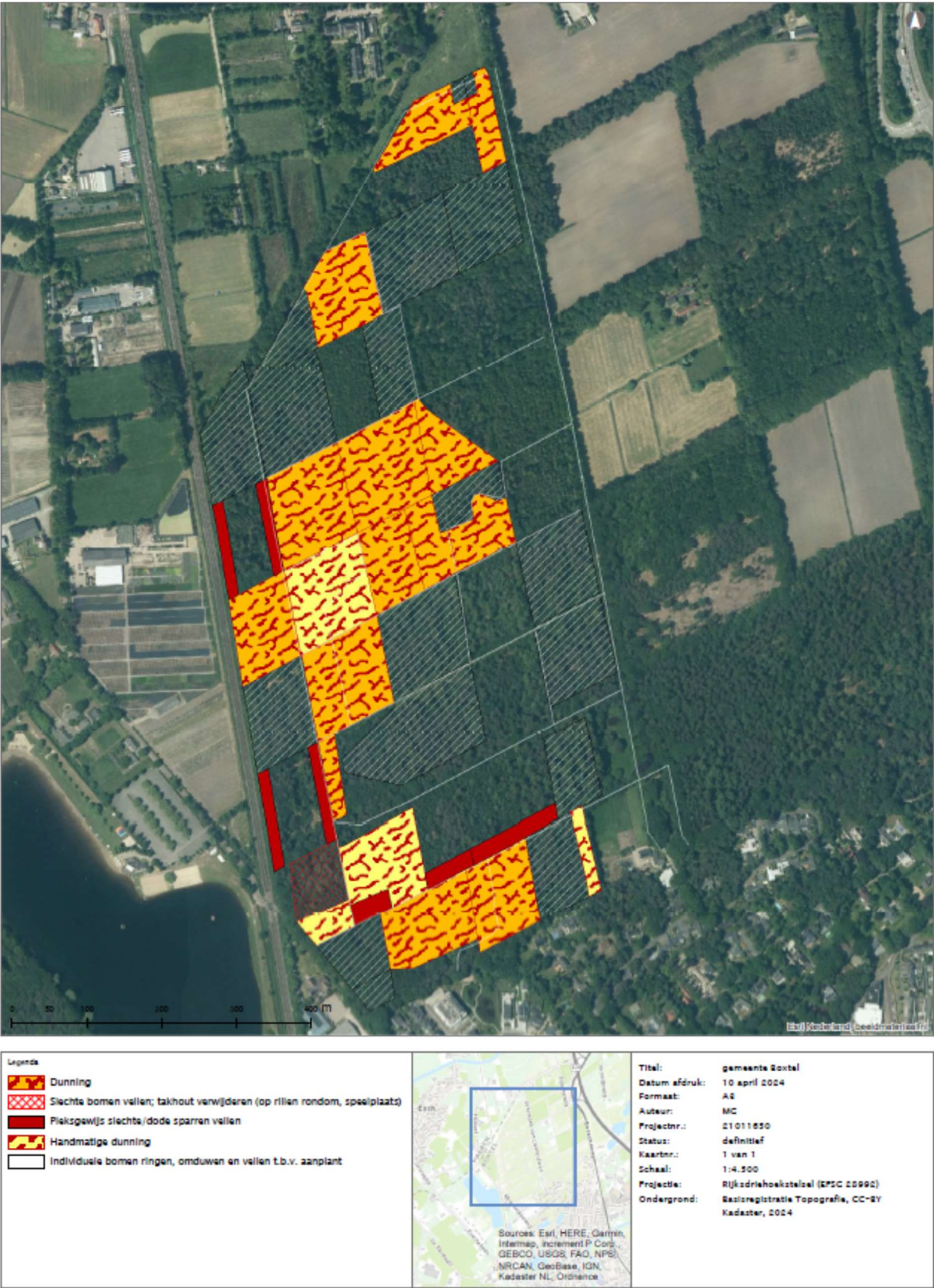
Kaart 1 toekomstige padenstructuur Sparrenrijk

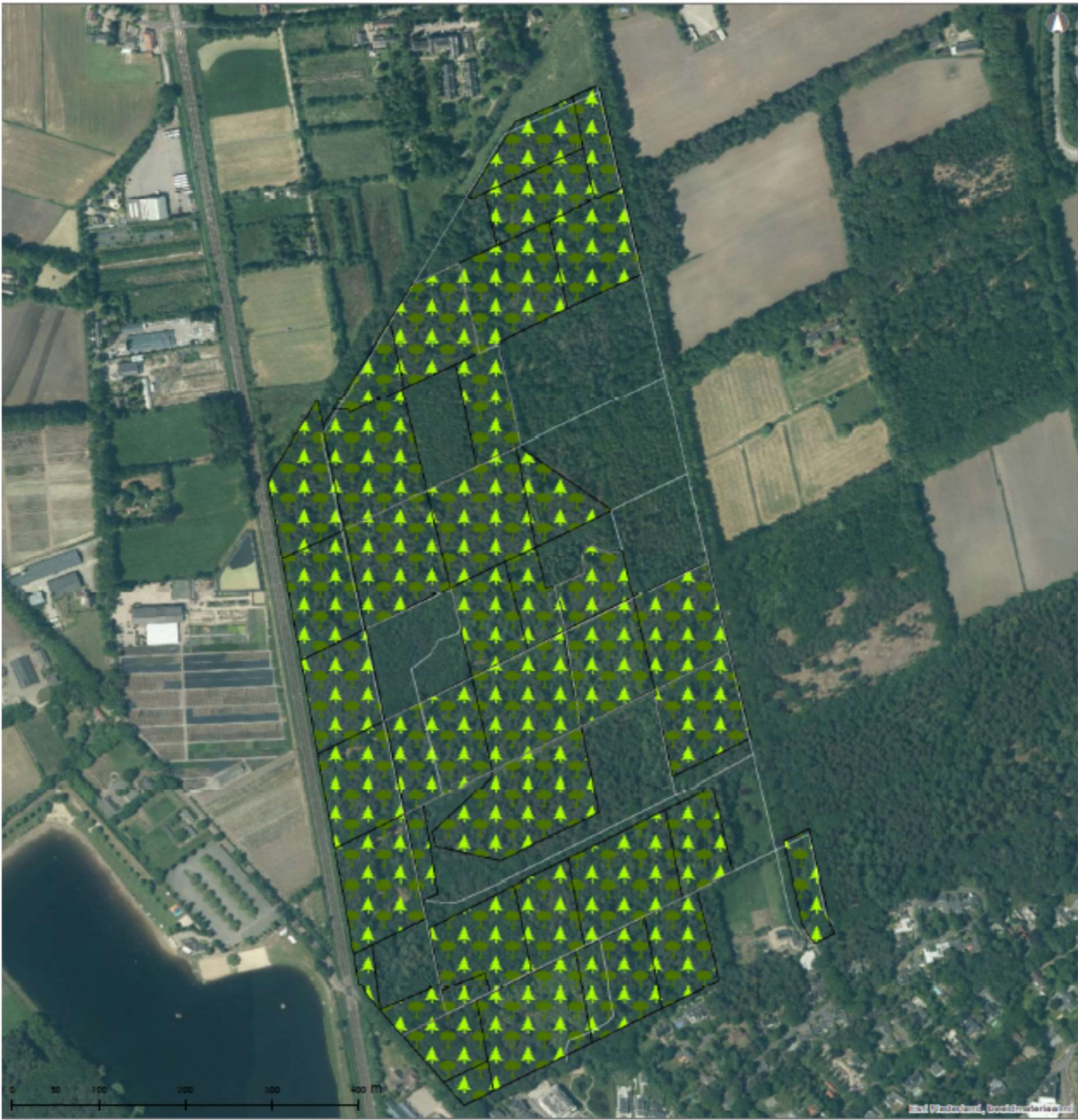
Kaart 2 maatregelen paden Sparrenrijk

Kaart 3 Bosbeheermaatregelen Sparrenrijk

Kaart 4 Aanplant Sparrenrijk

Legenda

 Aanplant

Titel:	gemeente Bontel
Datum afdruk:	2 april 2024
Formaat:	A2
Auteur:	MC
Projectnr.:	21011650
Status:	definitief
Kaartnr.:	1 van 1
Schaal:	1:4.500
Projectie:	Rijksdriehoekstelsel (RPSC 20992)
Ondergrond:	Basisregistratie Topografie, CC-BY Kadaster, 2024